

Heterocerus

NR. 13

Nyhedsbrev for
danske
Coleopterologer

April 2003

Entomologisk Årsmøde 2003

Af
Palle Jørum

Det entomologiske årsmøde 2003 blev denne gang afholdt i København, hvor Lepidopterologisk Forening stod for værtskabet. Mødet foregik i weekenden 8.-9. marts og faldt således sammen med kvindernes internationale kampdag. Om dét var grunden til den beskedne kvindedeltagelse, tør redaktionen dog ikke sige med bestemthed.

Årsmødet foregik på Institut for Populationsbiologi ved Zoologisk Museum. 85 personer var tilmeldt mødet.

Mødelokalerne var åbne fra kl. 12, og allerede på dette tidspunkt

var det muligt at få lidt fast føde i form af sandwiches, der kunne skylles ned med en pilsner eller en kop kaffe. Kl. 13 bød formanden for Lepidopterologisk Forening, Knud Bech, velkommen og bekendtgjorde mødet for åbent.

Eftermiddagen blev så tilbragt med at studere fremlagt litteratur (Apollo Books), indsamlingsgrej (Ento-Tech og Benfidan) samt udstillede dyr. De tilstedeværende coleopterologer kunne beskæmmede konstatere, at ingen havde medbragt kasser med biller – så Vorherres yndlingsdyr glimrede ved deres fravær, bortset fra et par eksemplarer af den lille klanner *Reesa vespu-lae*.

Bille mødet

Ved 14-tiden guidede Ole Martin de forsamlede billefolk – samt sym-

Side 1

*

patisører – over på Zoologisk Museum, hvor det traditionelle ”billefraktionsmøde” så kunne afvikles i mødelokalet, uden tilstedeværelse af forstyrrende elementer.

Mødet blev et tilløbsstykke der næsten må være uden fortilfælde! Ikke færre end 13 personer deltog ved mødets start. Og det bedste af det hele: 2 nye billefolk uden mindste antydning af grå hår var mødt op. Den ene var Maria Sloth Nielsen, fra Århus. Maria er biologistuderende ved Århus Universitet, hvor hun er godt i gang med sit speciale, der omhandler løbebiller i småskove og energipile-kulturer i Kolindsund. Den anden var Philip Francis Thomsen, ligeledes biologistuderende, men ved Københavns Universitet. Philip arbejder med eghjorte og er p.t. i gang med at opspore alle kendte registreringer af eghjorte fra Danmark, men han er også med i en arbejdsgruppe, der arbejder med eghjorte på internationalt plan. Det er redaktionen en stor glæde at kunne byde de to nye billemennesker velkommen i coleopterologernes kreds – og vi håber ikke, de blev afskrækkede af vi gamles gnækken. Begge betalte til Heterocerus, hvilket i al fald tyder godt – og her er da noget som visse ældre kolleger kunne lære noget af.

Flg. deltog i billemødet – nogle dog ikke til den bitre ende: Kristian Arevad, Rune Bygebjerg, Palle Jørum, Henning Liljehult, Ole

Martin, Thorkild Munk, Maria Sloth Nielsen, Eivind Palm, Jan Pedersen, Jan Boe Runge, Karl Johan Siewertz-Poulsen, Philip Francis Thomsen og Søren Tolsgaard.

Heterocerus

Regnskab fremlagt og godkendt – idet Eivind på stedet foretog en gennemgribende revision på vegne af Viggo Mahler, der desværre ikke kunne deltage. Der er en kassebeholdning på ??? kr.

Redaktionen fortsætter (der var i al fald ingen protester herimod), og sædvanen tro efterlystes indlæg til nyhedsbrevet.

Samlertræf med nordtyske billefolk

Viggo har fået en henvendelse om en fællesekskursion med deltagelse af danske og nordtyske coleopterologer i stil med hvad der flere gange tidligere har været afholdt. Han foreslår en weekend i august eller september. Flere gav udtryk for interesse i at deltage, så Viggo blev opfordret til at gå videre med sagen.

Redaktionen af den kommende fundliste

Uden kampafstemning valgtes flg. til at sidde i dette års redaktionsgruppe: Jan Pedersen (”født” medlem i flg. beslutning på sidste årsmøde), Gunnar Pritzl, Jan Boe Runge & Ole Vagtholm-Jensen.

Som noget nyt blev det – på

Side 2

*

*

*

*

forslag fra Palle Jørum - besluttet at redaktionen af fundlisten også skal sørge for at der lægges en ajourført fortegnelse over de danske biller på Zoologisk Museums hjemmeside – naturligvis under forudsætning af at museet er villig til det. Redaktionen skal således tage kontakt til museets ”webmaster” og sammen med ham sørge for at listen får en passende udformning. Redaktionen har desuden mulighed for løbende gennem året at foretage de justeringer af listen, de måtte finde passende. Det er vigtigt at man som bruger kan se, hvilke ændringer der er foretaget i forhold til den nærmest foregående liste.

Billefortegnelsen

Kristan Arevad forespurgte til arbejdet med fortegnelsen. Jan Pedersen kunne meddele at han har foretaget ommøbleringer i den indscannede tekst, så teksten til Victor Hansens fortegnelse nu står sammen med den tilhørende tekst i de senere tillæg. Gunnar Pritzl er i flg. Jan P kommet en del længere – men der er meget lang vej endnu.

Rødlisterarbejdet

Rødlisterne står over for en meget omfattende og tidskrævende revision, idet IUCN – det internationale rødlisteudvalg – er fremkommet med helt nye retningslinjer for hvordan rødlistning skal foretages. EntoConsult har – ved Palle Jørum

*

– udarbejdet en rødliste for torbister som et pilotprojekt for DMU. I 2003 er der en mulighed for at træbukkene behandles, ved Ole Mehl. Andre grupper kan så forhåbentlig komme gennem møllen i løbet af de nærmest kommende år. Som noget nyt udgives listerne ikke samlet som et bogværk, men vil blive lagt på nettet efterhånden som de ser dagens lys. Om der så engang ad åre også kommer en papirversion, er der ikke taget stilling til endnu.

Overvej om du kunne have lyst til at være med i arbejdet – og kontakt i givet fald Palle, der af DMU er gjort til ”tovholder” på billerne. Hvis du vil vide mere, så se fx i ”Bladloppen” nr. 20, 2002: 9-12.

Det fortsatte årsmøde

Efter billefraktionsmødet var der mulighed for at fordybe sig i museumssamlingerne – og for de af billefolkene, der ikke allerede havde set det, var det en fin oplevelse at konstatere hvordan billesamlingen var blevet reorganiseret, som det blev beskrevet af Ole Martin i Heterocerus 12.

Herefter var der lejlighed til at slappe lidt af med en kølig pilsner og lade psykisk op til den store middag. Under en passiar med Søren Tolsgaard gav denne udtryk for lidt manglende begejstring for flere af de billenavne, der optræder i bogen ”Danske navne på danske biller”. Det er et emne

Side 3

*

*

*

redaktionen allerede tidligere har været inde på – se *Heterocerus* nr. 7 & 8 – og vi ser meget gerne at Søren og andre interesserede kommer med forslag til danske navne i *Heterocerus*. Det er et godt sted at få navne ”luftet” og diskuteret inden de evt. bringes i endelig forslag over for ”navnearbejdsgruppen”.

Så gik det ellers mod August Krogh Instituttet, hvor den store festmiddag blev afviklet. Maden var yderst delikat – med et væld af alskens lækkerier fra kød i flere afskygninger (kalkunbryst, kalvefilet – tror jeg nok) til kartofler, pasta, salater – you name it. Kokken var synlig stolt og præsenterede menuen med stor entusiasme. Som afslutning var der ostekage. Middagen sluttede ved 21-tiden, hvorefter der var almindeligt opbrud.

Søndagen var præget af en stribe korte indlæg, heraf 2 omhandlende biller, men ellers var det som ventelig sommerfugle der dominerede programmet. Jeg glædede mig over en masse flotte fotos af dagsommerfugle, som Tom Nygaard præsenterede, og så var det ligeledes interessant at høre Niels Peder Kristensen kort fortælle om den sensationelle opdagelse af en helt ny insektorden, Mantophasmatodea, som han selv har en væsentlig andel i. Man skal helt tilbage til 1914 for at finde en tilsvarende beskrivelse af en ny insektorden. Desværre måtte jeg

*

forlade mødet inden de sidste indlæg var afviklet og hørte således ikke Uffe Terndrup berette om fundet af en ny træbuk for Danmark, *Bataocera numinator*.

Næste årsmøde holdes i **Odense** og arrangeres af ”Fynske Entomologer” ●

Annonce:

Maria Sloth gjorde ved årsmødet opmærksom på det forestående

11. europæiske Carabidolog-møde

der i år afholdes i Århus, i dagene 21.-24. juli.

Hovedemnet er ”Surprises” in *Carabidology*.

Det foreløbige program indeholder bl.a. flg. emner – men mere er i vente:

- Martin Luff: The biology and ecology of Carabid larvae.
- Bela Tothmeresz: Diversity ordering methods and its application in carabidology.
- Feltekskursion til Molslaboratoriet (23. juli)

Nærmere detaljer kan ses på hjemmesiden:
<http://www.agrsci.dk/plb/Carabidologist/Tentative-program.htm>

Side 4

*

*

*

Om hvordan det hele begyndte

Af
Kristian Arevad

Hvordan gik det egentlig til, at beskæftigelsen med billerne blev en ikke uvæsentlig og – forekommer det én selv – ganske positiv del af éns tilværelse? Det er vel naturligt, at sådanne spørgsmål dukker op, når man har nået memoire-alderen, og helt irrelevant er det jo heller ikke, når man bekymrer sig om denne aktivitets fremtid. Man kunne godt unde andre lignende oplevelser som dem, den har givet én selv.

Min første erindring om biller drejer sig om *Hylobius abietis*, og det må have været før skolealderen. Jeg sad på en trappesten og så et væsen kravle på jorden. Jeg tog det op og mærkede med fryd den kraft, hvormed det med sine seks krogbesatte ben holdt fast om en fingerspids. Jeg bemærkede også den lange snude. ”Se!” jublede jeg til dem, der kom forbi, ”Jeg har fanget en lille elefant”. Man tilgiver mig nok, at jeg i så ung en alder manglede indsigt i den zoologiske storsystematik.

At man også kunne samle på små dyr, gik for første gang op for mig, da naboens ældre og fremmelige knægt viste mig, hvordan han havde sat humlebier på knappenåle i

en stor cigarkasse. Jeg var fascineret, ikke mindst fordi jeg allerede havde erfaret, hvad humlebier kan forårsage, når man løber med bare fødder i en kløvermark.

Stedet, hvor jeg kom til bevidsthed om mine omgivelser, var omegnen af Brande (distrikt WJ), og min skoletid faldt i 1940-erne. Det var dengang som nu mest de sandede markers land, men også med mere spændende ting som heder, moser og egekrat. Og ikke mindst var der engene langs Skjern Å og dens mange tilløb, som dengang næsten alle blev brugt til høslæt. Det var især her, insektlivet trængte sig på. Det mylder af dagsommerfugle, man kunne opleve her, kan næppe findes noget sted her i landet i dag. Den naturlige baggrund var der altså, men der skal jo mere til, før der vækkes en særlig interesse eller ligefrem en lyst til at anlægge en samling.

I min egen skole var der ingen af lærerne, der havde særlig sans for denne side af naturhistorien, men i skabet med de udstoppede fugle, som dengang vist var obligatorisk i alle skoler, stod der en stabel insektkasser, som jeg tiltvang mig adgang til. Jeg husker ikke, de blev brugt i undervisningen. Deres indhold optog mig meget og var vist det, der inspirerede mig til selv at prøve at samle, i begyndelsen med alle slags insekter i hjem-

Side 5

*

*

*

*

melavede kasser. Sommerfuglene måtte naturligvis først især holde for, men jeg tror, det var under en gevaldig sværmning af biller i løbet af nogle usædvanligt smukke forårsdage, at jeg fik øjnene op for den mangfoldighed, man kunne finde der.

Mine egne lærere var som nævnt ikke med i billedet i denne forbindelse, men i en af landskolerne i nærheden, i Sandfeld, sad lærer Falkholt. Han var en all-round naturalist af den slags, der mødtes i Naturhistorisk Forening for Jylland, jæger, fisker og en habil botaniker. Han samlede blandt andet døgnfluer fra Skjern Å til Esben-Petersen i Silkeborg og havde selv etableret en insektsamling, som var langt mere omfattende end min egen skoles. Den demonstrerede han beredvilligt for mig og gav nogle gode råd om indsamling og præparation. Det var således ham, der gjorde opmærksom på, at selv om vores egn havde store mangler sammenholdt med gængs insektlitteratur, så havde vi også perler, f. eks. i hedemoserne omkring Sandfeld Sø, hvor man kunne finde *Carabus nitens*, *Agonum ericeti* og dengang også *Carabus clathratus*. Det meste af den herlighed er i dag desværre afvandt og opdyrket, kun en mindre, perifer del, Lundmose og Grønmosen, er bevaret og fredet på foranledning af EFU, som omtalt i Ent. Meddr 53: 113 – 118, 1986.

Med hensyn til litteraturen om biller var det den gang ret begrænset, hvad der var til rådighed for en skoledreng fra de yderste kartoffelrækker. Det lokale bibliotek havde Wesenberg-Lunds gendigtning af Vilhelm Bergsøes: ”Fra Mark og Skov” og de oversatte dele af Fabres værker. Min elskelige bedstefar kunne låne mig ”Danmarks Natur i Skildringer af danske Videnskabsmænd”, hvori samme Wesenberg-Lund behandler insekterne. Et i øvrigt forbløffende solidt værk, udgivet i 1899. Det første, jeg selv fik fat i, var vistnok ”Høsts naturhistoriske Tavler, Billetavlen”, hvor man kunne finde latinske navne på et rimeligt udvalg af arter, men det afgørende værk for min spirende samlerinteresse blev ”Natur-samleren” redigeret af Hans Hvass fra 1942. Heri beskriver P. L. Jørgensen hele den tids samleteknik for insekter, og så kom der gang i sagerne. Af ”Danmarks Fauna” var kun nogle af billebindene kommet i min skoletid, og det var først mod slutningen af perioden, jeg fik anskaffet dem.

Det kunne ikke forblive ubemærket, at jeg havde fået denne interesse. Skolekammeraterne studsede, når jeg i stedet for at se efter bolden gik og fandt oliebillen på fodboldbanen (dem (*Meloe proscarabaeus*) var der mange af dengang). Men en 4 – 5 af drenge blev en overgang smittet af

Side 6

*

*

*

dillen, og sammen lavede vi indsamlingsture til spændende steder, næsten i Entomologisk Forenings stil. Noget af det mest givtige skyldtes besættelsesmagten. Der var jo en krig i gang, og tyske soldater øvede sig til bedrifter på østfronten ved at grave skyttegrave i hedarealer og enmandshuller langs landevejene. Det var ideelle pitfall traps, hvor der under gode vejrforhold, og når tropperne havde trukket sig tilbage, kunne findes et mylder af snudebiller, rovbiller og løbebiller. Her var *Carabus nemoralis*, *C. problematicus*, *C. arvensis* og *C. cancellatus*. Sidstnævnte, troede jeg, var ganske almindelig, og det var den måske endnu dengang, men jeg har ikke set den siden.

Nogle af turene gik pr. cykel så langt som til skovene ved Århus og Vejle. Her fandtes hidtil usete ting som *Carabus coriaceus*, *Cychrus caraboides* og *Dorcus parallelepipedus*, og jeg havde på det tidspunkt opnået en sådan fortrolighed med den hjemlige fauna i WJ, at udvalget af arter her i EJ forekom slående anderledes. Denne fascination af forskellige egne forskellige udbud af arter har aldrig forladt mig og har nok været en væsentlig drivkraft for samleriet.

Siden hen, i gymnasietiden og under det naturhistoriske studium i København, kom hovedvægten til

at ligge på andre sider af biologien (og menneskelivet), og det med billerne blev holdt på lav blus. Indtil man ved den afsluttende eksamen skulle vælge speciale. Da havde Gisle Larsson indladt mig i Zoologisk Museums samlinger, og i Entomologisk Forening havde jeg mødt Victor Hansen og de andre virkelig flittige samlere, og desuden var jeg stødt på professor C. H. Lindroths arbejder. Her kunne man se, hvordan omhyggelig indsamling kunne blive nyttig og danne basis for en dybere indsigt i dyrelivets udvikling. Disse indtryk, tror jeg, blev afgørende for, at billerne blev taget op igen, men det er en anden historie.

Samlingen fra de unge år gik i øvrigt næsten helt tabt på grund af mug og klannere (*Anthrenus verbasci*), da den henstod på Elers Kollegiums loft, mens jeg aftjente min værnepligt, men da var jeg sporet så meget ind på samleriet, at jeg startede på ny, efterhånden som jeg fik tid.

Hvad kan vi nu lære af disse spredte erindringer? Hvad skal der til, for at et ungt menneske kan opnå den tilfredsstillelse, det kan være at gå ind for en aktivitet som billeindsamling eller for den sags skyld andre former for fordybelse i den natur, der omgiver os? For det første må der måske være en vis medfødt sympati for de små seksbenede, og man må i en formbar

Side 7

*

*

*

*

alder komme i kontakt med en tilstrækkelig spændende natur. God litteratur og anden information skulle i vore dage være tilgængelig i rigeligt mål, så det afgørende er sikkert eksemplets magt. Det var nok her, vi burde sætte mere ind, hvis traditionen skal føres videre. Jeg må desværre vedgå, at jeg ikke kan mønstre yngre disciple, og måske er vi oppe mod noget i tiden, som vi ikke magter. Jeg tænker her på manglen af den frugtbare kedsomhed, som i min generations barndom drev os til at gøre noget selv. Er mangfoldigheden af tilbud til de unge blevet fordybelsens fjende?

●

Biller i Sødal Skov og ved Rødsø

Af
Palle Jørum

For en del år siden – tilbage omkring 1990 – var jeg aktiv i Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomité i Viborg. På et tidspunkt arbejdede vi for at få Sødal Skov med omgivelserne ved Rødsø fredet, fordi vi fandt, at skoven samt engene og moseområderne uden om den havde et usædvanlig fint og bevaringsværdigt plante- og dyreliv, og fordi vi mente at der var iøjnefaldende trusler mod naturen på stedet. Såvel Viborg Amt som Danmarks Naturfredningsforenings centrale afdeling i København var på besigtigelse – og gav udtryk for stor velvilje og interesse for at få området fredet. Senere blev lokalkomitéen for Viborg og Omegn delt op på flere kommuner, og Sødal Skov kom ind under Tjelekomitéen. Efter at jeg er blevet i al fald en slags fynbo har jeg flere gange haft kontakt til mine gamle DN-kontakter i Viborg-området, og også med DN centralt. Men begge steder synes interessen for at få gjort noget for at give området en bedre beskyttelse at være fordampet – der er mig bekendt ikke sket det mindste i sagen siden vi tog den op. En del af dokumentationsmaterialet bestod af ret omfattende indsamlinger og registre-

Side 8

*

*

*

*

ringer af insekter, herunder biller, fra skoven og dens omgivelser. Blandt billefundene var adskillige fine sager – fx *Tetrops starkii*, som Ole Mehl fandt i en ældre askebevoksning, og som han og jeg omtrent samtidig opdagede som ny for landet. Indsamlingerne blev især foretaget af Henning Pedersen og mig selv, men vi modtog også oplysninger om fund fra Ole Mehl, Eivind Palm og Viggo Mahler. I alt ca. 300 arter af biller nåede vi op på. Undersøgelsen og dens vigtigste resultater er kort omtalt i ”Bladloppen” nr. 9, 1992. For nylig faldt jeg over en kasse med biller fra Sødal, som jeg havde gemt som dokumentation. Dem har jeg nu overdraget til Naturhistorisk Museum. Da listen over biller fra Sødal Skov med omgivende enge måske kunne have interesse for andre billefolk, følger den her i sin helhed. For arter der er medtaget på Rød- eller Gulliste '97 er status anført, og arterne er fremhævede.

CARABIDAE

Leistus terminatus Hellw.
Notiophilus palustris Dft.
Notiophilus biguttatus Fabr.
Carabus granulatus L.
Carabus nemoralis Müll.
Carabus hortensis L.
Carabus problematicus Hbst.
Carabus violaceus L.
Carabus coriaceus L.
Cychrus caraboides L.
Loricera pilicornis Fabr.

Bembidion lampros Hbst.
Bembidion tetracolum Say
Pterostichus versicolor Sturm
Pterostichus crenatus Dft.
Pterostichus oblongopunctatus Fabr.
Pterostichus niger Schall.
Pterostichus melanarius Illig.
Pterostichus strenuus Panz.
Calathus micropterus Dft.
Calathus rotundicollis Dej.
Anchomenus dorsalis Pont.
Amara communis Panz.
Amara lunicollis Schiø.
Amara tibialis Payk.
Badister bullatus Schr.
Trichocellus placidus Gyll.
Bradycellus verbasci Dft.
Dromius quadrimaculatus L.

LEIODIDAE

Anisotoma orbicularis Hbst.
Ptomaphagus sericatus Chaud.
Choleva elongata Payk.
Nargus wilkini Spence
Catops picipes Fabr.

SCYDMAENIDAE

Nevraphes angulatus Müll. & Knz.
Scydmorephes helvolus Schaum
Stenichnus godarti Latr.

SCAPHIDIIDAE

Scaphidium quadrimaculatum Ol.

SILPHIDAE

Necrodes littoralis L. (X)
Dendroxena quadrimaculata Scop.
Nicrophorus humator Gled.
Nicrophorus vespilloides Hbst.

Side 9

*

*

*

STAPHYLINIDAE

Xylodromus testaceus Er.
Xylodromus depressus Grav.
Anthobium atrocephalum Gyll.
Lesteva longoelytrata Goeze
Rybaxis longicornis Leach
Rybaxis laminata Motsch.
Brachygluta fossulata Reichb.
Bryaxis puncticollis Denny
Bryaxis bulbifer Reichb.
Carpelimus elongatus Er.
Oxytelus fulvipes Er.
Stenus clavicornis Scop.
Rugilus rufipes Germ.
Rugilus erichsoni Fauv.
Philonthus splendens Fabr.
Philonthus laminatus Creutz.
Philonthus decorus Grav.
Philonthus marginatus Ström
Creophilus maxillosus L.
Quedius puncticollis Thoms.
Othius punctulatus Goeze
Mycetoporus longulus Mannh.
Lordithon lunulatus L.
Tachinus rufipes L.
Tachinus elongatus Gyll. (X)
Tachyporus solutus Er.
Tachyporus chrysomelinus L.
Tachyporus hypnorum Fabr.
Tachyporus transversalis Grav.
Sepedophilus sp.
Trichophya pilicornis Gyll.
Myllaena dubia Grav.
Myllaena infuscata Kraatz
Oxypoda opaca Grav.
Ocyusa maura Er.
Cratarea suturalis Mannh.
Atheta (Sg. *Alaobia*) *trinotata* Kraatz.
Atheta (Sg. *Chaetida*) *longic.* Grav.
Atheta (Sg. *Atheta*) *nigricornis* Thoms.

Atheta (Sg. *Atheta*) *harwoodi* Will.
Atheta (Sg. *Atheta*) *incognita* Sharp
Atheta (Sg. *Atheta*) *aquatilis* Thoms.
Atheta (Sg. *Atheta*) *graminicola* Grav.
Dinaraea aequata Er.
Pachnida nigella Er.
Autalia longicornis Scheerp.

LUCANIDAE

Sinodendron cylindricum L.
Platycerus caraboides L.

GEOTRUPIDAE

Geotrupes stercorosus Scriba

SCARABAEIDAE

Aphodius distinctus Müll.
Aphodius ater Deg.
Aphodius fimetarius L.
Phyllopertha horticola L.

HYDROPHILIDAE

Sphaeridium bipustulatum Fabr.
Sphaeridium lunatum Fabr.

HISTERIDAE

Gnathoncus nannetensis Mars.
Margarinotus merdarius Hoffm.

SCIRTIDAE

Elodes minuta L.

BUPRESTIDAE

Agrilus angustulus Illig.
Agrilus cyanescens Ratz.
Agrilus viridis L.
Trachys minutus L. (V)

BYRRHIDAE

Simplocaria semistriata Fabr.
Cytilus sericeus Forst.

Side 10

*

*

*

ELATERIDAE

Cidnopus minutus L.
Denticollis linearis L.
Athous vittatus Fabr.
Athous haemorrhoidalis Fabr.
Athous subfuscus Müll.
Hemicrepidius niger L.
Anostirus castaneus L.
Ctenicera pectinicornis L.
Selatosomus cruciatus L.
Calambus bipustulatus L. (X)
Hypoganus inunctus Lac.
Ampedus cinnabarinus Esch. (V)
Ampedus pomorum Hbst.
Melanotus castanipes Payk.
Agriotes obscurus L.
Ectinus aterrimus L.
Dalopius marginatus L.

LYCIDAE

Pyropterus nigroruber Deg.
Platycis cosnardi Chevr. (X)

CANTHARIDAE

Ancistronycha cyanipennis Fald.
Cantharis nigricans Müll.
Cantharis fusca L.
Cantharis pellucida Fabr.
Rhagonycha testacea L.
Rhagonycha elongata Fall.
Rhagonycha atra L.
Malthinus facialis Thoms.
Malthinus punctatus Geoffr.
Malthinus biguttatus L.

DERMESTIDAE

Anthrenus museorum L.

ANOBIIDAE

Hedobia imperialis L.

LYMEXYLIDAE

Hylecoetus dermestoides L.

CLERIDAE

Thanasimus formicarius L.

MELYRIDAE

Dasytes niger L.
Dasytes plumbeus Müll.

NITIDULIDAE

Epuraea marseuli Reitt.
Meligethes aeneus Fabr.
Meligethes pedicularius Gyll.
Omosita discoidea Fabr.
Cychramus luteus Fabr.
Glischrochilus hortensis Geoffr.
Glischrochilus quadripunctatus L.

MONOTOMIDAE

Rhizophagus dispar Payk.

CRYPTOPHAGIDAE

Micrambe bimaculata Panz.
Atomaria nigrirostris Steph.
Atomaria strandi Johns.
Atomaria turgida Er.

EROTYLIDAE

Tritoma bipustulata Fabr.
Triplax russica L. (X)

BYTURIDAE

Byturus ochraceus Scriba
Byturus tomentosus Deg.

ENDOMYCHIDAE

Endomychus coccineus L.

COCCINELLIDAE

Coccidula scutellata Hbst.

Side 11

*

*

*

Calvia quatuordecimguttata L.

CORTICARIIDAE

Enicmus sp.

Stephostethus rugicollis Ol.

Corticaria longicollis Zett.

TETRATOMIDAE

Tetratoma fungorum Fabr.

MELANDRYIDAE

Hallomenus binotatus Quens.

Orchesia micans Panz.

Orchesia minor Walk.

Orchesia undulata Kraatz.

Hypulus quercinus Quensel (X)

Conopalpus testaceus Ol. (X)

COLYDIIDAE

Synchita humeralis Fabr.

TENEBRIONIDAE

Pseudocistela ceramboides L. (?),
larve (X)

OEDEMERIDAE

Oedemera virescens L.

PYROCHROIDAE

Pyrochroa coccinea L.

Schizotus pectinicornis L.

SALPINGIDAE

Salpingus planirostris Fabr.

CERAMBYCIDAE

Tetropium castaneum L.

Rhagium bifasciatum Fabr.

Rhagium mordax Deg.

Stenocorus meridianus L.

Grammoptera ruficornis Fabr.

Alosterna tabacicolor Deg.

Anoplodera sexguttata Fabr. (V)

Judolia cerambyciformis Schrank

Leptura quadrifasciata L.

Leptura aethiops Poda (V)

Leptura maculata Poda

Leptura melanura L.

Phymatodes testaceus L.

Clytus arietis L.

Pogonocherus hispidus L.

Pogonocherus hispidulus Pill. & Mitt.

Leiopus nebulosus L.

Agapanthia villosoviridescens Deg.

Saperda scalaris L.

Tetrops praeustus L.

Tetrops starkii Chev. (R)

MEGALOPODIDAE

Zeugophora flavicollis Marsh.

Zeugophora subspinosa Fabr.

CHRYSOMELIDAE

Liliocercus merdigera L.

Oulema melanopus L./

duftschmidi Redtb.

Cassida viridis L.

Chrysolina oricalcia Müll.

Chrysolina varians Schall.

Chrysolina fastuosa Scop.

Gastrophysa viridula Deg.

Hydrothassa glabra Hbst.

Hydrothassa marginella L.

Plagioderma versicolora Laich.

Linnaeidea aenea L.

Chrysomela populi L.

Gonioctena decemnotata Marsh.

Gonioctena quinquepunctata Fabr.

Gonioctena pallida L.

Phratora vulgatissima L.

Phratora vitellinae L.

*

*

*

*

Lochmaea crataegi Forst.
Luperus longicornis Fabr.
Lythrraria salicariae Payk.
Crepidodera fulvicornis Fabr.
Crepidodera nitidula L.
Sphaeroderma testaceum Fabr.
Psylliodes dulcamarae Koch
Bromius obscurus L.
Clytra quadripunctata L.
Cryptocephalus labiatus L.
Cryptocephalus pusillus Fabr.

ANTHRIBIDAE

Anthribus nebulosus Forst.

ATTELABIDAE

Lasiorrhynchites sericeus Hbst.
Pselaphorrhynchites nanus Payk.
Pselaphorrhynchites longiceps
Thoms.
Pselaphorrhynchites germanicus
Hbst.
Rhynchites cupreus L.
Byctiscus betulae L.
Byctiscus populi L.
Deporaus betulae L.
Deporaus mannerheimii Hummel
Attelabus nitens Scop.
Apoderus coryli L.

BRENTIDAE

Apion fulvipes Geoffr.

CURCULIONIDAE

Otiorhynchus singularis L.
Phyllobius pyri L.
Phyllobius argentatus L.
Phyllobius maculicornis Germ.
Phyllobius calcaratus Fabr.
Phyllobius pomaceus Gyll.
Polydrusus cervinus L.

*

Polydrusus undatus Fabr.
Strophosoma melanogrammum
Forst.
Strophosoma capitatum Deg.
Sitona ambiguus Gyll.
Sitona lineellus Bonnd.
Cionus tuberculatus Scop.
Cionus scrophulariae L.
Trachodes hispidus L.
Magdalis carbonaria L.
Magdalis armigera Geoffr.
Magdalis cerasi L.
Magdalis flavicornis Gyll.
Acalles misellus Boh.
Notaris acridulus L.
Dorytomus tortrix L.
Dorytomus dejeani Faust
Dorytomus taeniatus Fabr.
Dorytomus rufatus Bedel
Dorytomus salicinus Gyll.
Dorytomus majalis Payk.
Rhinoncus pericarpus L.
Auleutes epilobii Payk.
Rutidosoma globulus Hbst.
Poophagus sisymbrii Fabr.
Tapinotus sellatus Fabr.
Coeliodes rubicundus Hbst.
Coeliodes dryados Gmel.
Coeliodes ruber Marsh.
Coeliodes erythroleucos Gmel.
Ceutorhynchus erysimi Fabr.
Ceutorhynchus pallidactylus Marsh.
Ceutorhynchus obstrictus Marsh.
Ceutorhynchus pollinarius Forst.
Ceutorhynchus asperifoliarum Gyll.
Nedyus quadrimaculatus L.
Anthonomus pedicularius L.
Anthonomus sorbi Germ.
Anthonomus rubi Hbst.
Curculio venosus Grav.
Curculio nucum L.

Side 13

*

*

*

Curculio salicivorus Payk.
Curculio pyrrhoceras Marsh.
Gymnetron pascuorum Gyll.
Rhynchaenus pilosus Fabr.
Rhynchaenus quercus L.
Rhynchaenus fagi L.
Rhynchaenus rusci Hbst.
Rhynchaenus decoratus Germ.
Rhynchaenus salicis L.
Rhynchaenus stigma Germ.
Rhynchaenus populicola Silfv.
Rhamphus pulicarius Hbst.
Rhyncolus ater L.
Polygraphus poligraphus L.
Pityogenes chalcographus L.
Ips typographus L.
Dryocoetes autographus Ratz.
Dryocoetes villosus Fabr.
Trypodendron domesticum L.
Scolytus intricatus Ratz.

*

Et erindringsbillede - eller historien om en Trichius

Af
Ole Vagtholm-Jensen

I 1952 var jeg 14 år og gik i 2. mellem i Vejle – dette år blev skelsættende for mit senere coleopterologiske virke.

Jeg voksede op ved Bredballe Strand ude ved Vejle Fjord og interesserede mig meget for naturen; kendte mange fuglestemmer og deres reder – men også forskellige insekter havde vakt min interesse. Til min fødselsdag havde jeg fået ”Korchs Atlas over Danske Biller” med tekst af Victor Hansen – og jeg var straks fyr og flamme. Indledningen i denne lille, fantastiske bog har lige siden stået klart i min erindring: ”Ja, vist har vi valgt det bedste, vi, der har valgt at studere naturen”, skriver en af vore kendte insektforskere. Og han har ret. Den, der først eengang har kigget ind i naturens store værksted, vil aldrig tabe interessen for dyre- og plantelivet.

Bogen er pædagogisk fremragende med lidt om systematik, levevis, indsamling, bestemmelse, præparation og opstilling og ikke mindst spændende farvetegninger af biller i deres miljø.

I omtalte 2. mellemskoleklasse kom jeg i kontakt med en dreng

Side 14

*

*

*

fra en parallelklasse. Han interesserede sig også for insekter, og vi blev naturligvis hurtigt meget gode venner. Han hed Svend Aage Askjær og kom fra en gård i Skovbølling nord for Jelling.

I Jelling havde Svend Aage haft Øvelsesskolelærer Henry Bayer til naturhistorie – en lærer som i sin fritid udstoppede fugle og samlede på insekter.

Jeg blev snart inviteret med til Jelling for at besøge Henry Bayer, og dette første besøg ændrede totalt min verden.

Her så jeg, hvordan man udstoppede fugle; skeletterede smådyr og opstillede dem anatomisk korrekt; spilede sommerfugle, gravehvepse, bier etc. – og ikke mindst præparerede biller.

Til min kammerats fars gård hørte en lille mose, kaldet Skovbølling Mose. Der kunne man i 1952 fange *Carabus nitens* og *Dytiscus latissimus* samt se enkelte Svalehaler sværme; prangende insekter som vi dengang med Bayers hjælp fik bestemt. Mosen eksisterer ikke mere, i dag ser man kun et stykke fladt landbrugsland – ak, ja!

Efter Mellemskolen skiltes min kammerat og mine veje, men jeg holdt stadigvæk kontakten ved lige med Henry Bayer – og han har vel kunnet mærke på mit engagement, at her var en insektmand in spe. Bayer gav mig det gode råd, at jeg

skulle vælge en insektgruppe for at komme i dybden – og i mit sind var der ingen tvivl om, at det skulle være billerne.

Jeg var nu begyndt at købe billebindene i Danmarks Fauna serien, og især bindene med løbebiller, torbister og træbukke vakte min store interesse – og efterhånden kunne jeg bestemme dyrene efter nøglerne i disse bøger.

I torbistbindet havde jeg således læst om *Trichius fasciatus*, som var kendt i ”et enkelt, meget af-gnedet Eksempel, som angives at være fundet ved Silkeborg for nogle År siden, paa Engen langs Brassø ved Nationalforeningens Sanatorium, den 18.5.1910, osv.” Efter beskrivelsen at dømme var jeg helt sikker på, at jeg havde set sådan en bille i Bayers insektsamling – og kunne endvidere huske at nålen var stukket gennem pronotum (hvilket jo ikke var korrekt!).

Ved mit næste besøg hos Bayer kunne jeg ved selvsyn konstatere, at min antagelse var korrekt: *Trichius fasciatus* sad der og med Bayers håndskrevne etiket, Jelling Skov 1931, og han kunne endvidere erindre, at han havde fanget den på en blomstrende hyld.

Fra midten af tresserne (og til han døde i 1974) havde jeg en del kontakt med Victor Hansen – og selvfølgelig omtalte jeg *Trichius fasciatus* i lærer Bayers insektsamling i Jelling – hvortil han med sit

Side 15

*

*

*

*

poliske smil sagde: ”Unge mand, sådanne rygter hører jeg af og til, men det kan man ikke fæste sin lid til”. Højesteretten havde talt!

Årene gik, og jeg havde næsten glemt alt om denne *Trichius*, indtil 1995 hvor nordtyske billesamlere henledte vores opmærksomhed på *Trichius zonatus*, som var ekspanderende i Nordtyskland og måske også kunne forventes i Danmark. Dette skete dog ikke i Sønderjylland, men som bekendt ved Rødbyhavn i sommeren 2001.

Men hvor var Bayers *Trichius*, og hvilken art var det?

Fra avisen vidste jeg, at Bayer var død, og at hans store fuglesamling havde fået et separat udstillingslokale i Jelling – men der stod intet om insekterne.

I efteråret 2002 kom løsningen. Jeg var i Vejle hos sommerfuglemanden Carl Erik Stovgård for at aflevere en UV-lampe jeg havde lånt af ham til lysfangst efter biller. Stovgård fortalte mig, at efter Bayers død havde dennes søn overdraget insektkasserne til ham – og dér sad stadig ”*min ungdoms Trichius*” – nu med en tynd nål gennem højre dækvinge, men med et tydeligt hul gennem pronotum efter en større nål, og med Bayers håndskrevne etiket: Jelling Skov 1931.

Arten viste sig at være *fasciatus*, og vil nu indgå i Zoologisk Museums materiale over denne art.

Med Bayers *Trichius fasciatus*

*

fra Jelling Skov foreligger altså nu 2 fund af arten fra det østjyske skovhøjland, hvortil kommer et fund fra Tisvilde Hegn samt et fund fra det indre af København (Martin & Pedersen, 2002). Mens fundet fra København meget vel kan skyldes et indslæbt eksemplar, sådan som Martin & Pedersen formoder, så er det svært at tro på, at de to eksemplarer fra det midt-/østjyske ”montane” skovområde skulle være et resultat af indslæbning. Det forekommer mig langt mere sandsynligt, at arten har haft (og hvem ved: måske stadig har) nogle meget små bestande i Jylland, måske reliktbestande fra et tidligere større, sammenhængende udbredelsesområde? På den baggrund foreslår jeg, at arten medtages i vores billefortegnelse som en god dansk art.

Litteratur:

Martin, O. & J.Pedersen, 2002: Fund af humlebillerne *Trichius zonatus* Germar og *Trichius fasciatus* (Linnaeus) i Danmark (Coleoptera, Scarabaeidae). – Entomologiske Meddelelser 70: 41-46.

*

*

*

*

Announce: Hjælp med at registrere Eghjorten.

Jeg er biologistuderende på Københavns Universitet og deltager i et internationalt projekt omkring registrering af Eghjorten (*Lucanus cervus*) i Danmark, med henblik på dens tidligere udbredelse i landet. Billen er desværre uddød herhjemme, men et stort antal eksemplarer findes formentlig i museer, skolesamlinger, private samlinger o.lign. Hvis du har kendskab til danske Eghjorte (fanget i Danmark) i diverse samlinger, vil det være meget betydningsfuldt for projektet at få registreret disse, og jeg hører derfor meget gerne fra dig.

Dokumenterede observationer af billen i Danmark har også stor interesse.

Jeg har registreret data fra biller i følgende samlinger:

-Zoologisk museum, København, -Naturhistorisk Museum, Århus, -
Zoologisk museum, Svendborg, -KVL, København

Kontakt venligst:

Philip Francis Thomsen

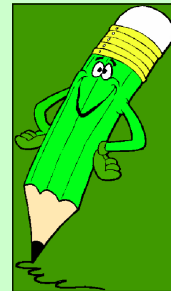
E-mail: francis@webspacy.com

Tlf. 27142046 / 77303417

Redaktionens adresse:

Palle Jørum
Åløkken 11,
5250 Odense SV
Tlf.: 65 96 08 68

Jan Boe Runge
Sneglehatten 90,
5220 Odense SØ
Tlf.: 66 15 50 41

Ønsker du at sende en mail til en af ovennævnte personer kan du benytte Dansk Entomologisk Forenings hjemmeside:

<http://www.entoweb.dk>

klik på "downloads"

Side 17

*

*